Ванболнички морбидитет становиштва Града Крагујевца

П. Појовић,¹ Ч. Милић,² С. Коцић,³ С. Радовановић⁴

Out-Hospital Morbidity of Population in Kragujevac City

Dr P. Popovic, prof. dr C. Milic, doc. dr S. Kocic, mr sc. dr Snezana Radovanovic

Сажетак. Циљ рада јесте анализа ванболничког морбидитета становништва Града Крагујевца и идентификација приоритетних здравствених проблема са предлогом мера за њихово решавање. Као извор података коришћени су Извешаји о обољењима, стањима и повредама службе опште медицине, службе за здравствену заштитну радника, службе за здравствену заштитну предшколске и школске деце и службе за здравствену заштитну жена Дома здравља Крагујевца и Завода за здравствену заштитну радника Крагујевца, за 2007. годину. Водеће место у структури морбидитета одраслог становништва, предшколске, школске деце и радно активног становништва заузимају болести система за дисање. У служби за здравствену заштитну жена најзаступљенија је група болести мокраћно-полног система (62,45%). Болести система крвоотока налазе се на другом месту по учесталости у структури морбидитета одраслог (18,67%) и радно активног становништва (17,41%). У морбидитету предшколске деце, школске деце и омладине континуирано са здравственом службом ради контроле здравственог стања налазе се на другом месту у структури морбидитета. Занимљив је податак да група заразних и паразитарних болести, која има социјално-медицински значај због масовности и контагиозности у децијим колективима, у структури морбидитета предшкол-

Summary. The aim of this paper is the analysis of out-hospital morbidity of population in Kragujevac City and identification of the priority health problems with suggested solution measures. Reports of diseases, states and injuries by Department of general practice, Department of occupational health protection, Department of health protection of pre-school and school children and Department of women's health protection in Health Institution and Institution for Health Protection of Workers, for 2007, have been used as data resources. A leading place in morbidity structure of adult population, pre-school and school children and working population have diseases of respiration system. In Department of women's health protection the most representative is a group of urinary-sexual diseases (62,45%). Circulation of the blood system diseases are at the second place by the frequency in morbidity structure of adult (18,67%) and working population (17,41%). In morbidity of pre-school children, school children and youth health controls are at the second place in morbidity structure. It is interesting that a group of contagious and parasite diseases which has a social-medical significance because of its mass in children's collectives, is at the fifth place by the frequency in morbidity structure of pre-school children (3,51%). The

¹ Др Предраг Поповић, Институт за јавно здравље Крагујевца.

² Проф. др Часлав Милић, Институт за јавно здравље Крагујевца, Медицински факултет Крагујевца.

³ Доц. др Сања Коцић, Институт за јавно здравље Крагујевца, Медицински факултет Крагујевца.

⁴ Мр сци. др Снежана Радовановић, Институт за јавно здравље Крагујевца, Медицински факултет Крагујевца.

ске деце налази се на петом месту по учесталости (3,51%). Превенција ових обољења обухвата пре свега здравствено-васпитне мере чији је циљ повећање знања, већина, усвојављање и подршку здравим стилова живота, а затим рану дијагностику, лечење, рехабилитацију.

Кључне речи: учесталост, морбидитет, ванболнички; Град Крагујевац.

Увод

Здравствено стање становништва представља важан показатељ потенцијала једног друштва као и функционисање здравствене заштите и организације здравствене службе.¹

Анализа здравственог стања до краја 19. века готово се искључиво базирала на подацима о морталитету, док се током 20. века уводе и показатељи морбидитета, којима се прати не само оболевање становништва већ и његове последице.²

Морбидитет (оболевање) јесте директни показатељ здравственог стања становништва.^{1,2}

Поузданост овог показатеља је смањена чињеницом да се теже прикупљају подаци и низа других неправилности везаних за прикупљање. Као јединице посматрања узимају се оболело лице, обољење и епизоде обољења.³

У нашој земљи морбидитетна статистика региструје обољење (а не оболело лице), при чему једно лице може боловати од више болести истовремено и више пута у току године.⁴

Циљ рада

Циљ анализе ванболничког морбидитета становништва Града Крагујевца јесте идентификација приоритетних здравствених проблема и предлози мера за њихово решавање.

Метод рада

Као извор података коришћени су Извешаји о обољењима, стањима и повредама

prevention of these diseases includes health-educational measures first of all which aim is increasing of knowledge and skills, establishing and supporting the healthy way of life, and in addition early diagnostic, treatment, rehabilitation.

Key words: frequency, morbidity, out-hospital; Kragujevac City.

службе опште медицине, службе за здравствену заштиту радника, службе за здравствену заштиту предшколске и школске деце и службе за здравствену заштиту жена Дома здравља Крагујевац и Завода за здравствену заштиту радника Крагујевац. Урађена је анализа ванболничког морбидитета за 2007. годину.

Резултати рада

Водеће место у структури морбидитета у служби опште медицине у Дому здравља Крагујевац у 2007. години заузимају болести система за дисање 22,33%, које немају већи социјално-медицински значај, јер се ради о акутним обољењима са кратким током и могућношћу ефикасног лечења. На другом месту налазе се болести система крвотока са заступљеношћу у укупном морбидитету од 18,67%, које као и друге хроничне масовне незаразне болести са прогредијентним током често доводе до смањења радне способности, одсуствовања па и превременог пензионисања. Како се код ових болести може успешно спровести примарна превенција, то је један од приоритетних здравствених проблема у Граду Крагујевцу. Група болести мишићно-коштаног система и везивног ткива налази се на трећем месту у морбидитету службе опште медицине са 8,96%, док се на четвртм месту са учешћем од 7,42% у укупном морбидитету налази група болести мокраћно-полног система (**табела 1**).

У служби за здравствену заштиту предшколске деце у Дому здравља Крагујевац,

Табела 1. Водећа обољења у служби опште медицине Дома здравља Крагујевац у 2007. години

Ред. бр.	ГРУПА БОЛЕСТИ	Број	%
	Болести система за дисање	44.715	100,00
1.	Акутно запаљење ждрела и крајника	21,143	47,28
2.	Акутни бронхитис и бронхиолитис	8,183	18,30
3.	Инфекције горњих респираторних путева	5,011	11,21
4.	Остале болести	10,378	23,21
	Болести система крвотока	37.373	100,00
1.	Есенцијална (примарна) артеријска хипертензија	23,369	62,53
2.	Друге исхемијске болести срца	3,430	9,18
3.	Друге болести срца	2,741	7,33
4.	Остале болести	7,833	20,96
	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	17.948	100,00
1.	Друга обољења леђа	9,753	54,34
2.	Дегенеративна обољења зглоба	6,017	33,52
3.	Запаљење зглобова	0,650	3,62
4.	Остале болести	1,528	8,52
	Болести мокраћно-полног система	14.862	100,00
1.	Запаљење мокраћне бешике	9,680	65,14
2.	Друге болести система за мокрење	1,284	8,64
3.	Хиперплазија простате	1.179	7,93
4.	Остале болести	2.719	18,29

у 2007. години, више од две трећине (65,68%) свих регистрованих дијагноза јесу из групе болести система за дисање. Водеће дијагнозе у овој групи болести јесу акутно запаљење ждрела и крајника и инфекције горњих респираторних путева. То су болести кратког тока, добре прогнозе и без већег социјално-медицинског значаја. Контакти са здравственом службом ради контроле здравственог стања (7,8%), налазе се на другом месту по учесталости, док се болести кожног и поткожног ткива (5,98%) налазе на трећем месту. Следи група болести ува и мастоидног наставка са нешто мањом учесталошћу (5,51%). Социјално-медицински значај због масовности и контагиозности у дечијим колективима има група заразних и паразитарних болести која се налази на петом месту по учесталости (3,51%). Водеће дијагнозе у овој групи болести јесу дијареја и гастроентеритис које

чине 44,60%, а следе их овчије богиње (варичела) и херпес зостер и друге вирусне болести (*табела 2*).

У морбидитету школске деце и омладине у Граду Крагујевцу, у 2007. години, најчешће дијагнозе јесу из болести система за дисање и чине више од половине (55,84%) укупног морбидитета. Водећа дијагноза у овој групи болести је акутно запаљење ждрела и крајника, која чини 47,27 % свих дијагноза болести система за дисање. Инфекције горњих респираторних путева налазе се на другом месту, а међу водећим дијагнозама је и акутни бронхитис и бронхиолитис. Ово су акутне болести, кратког тока, добре прогнозе без већег социјално-медицинског значаја. Контакти са здравственом службом ради контроле здравственог стања (10,42%) налазе се на другом месту, док су на трећем месту у укупно регистрованом морбидитету ове популационе групе болести кожног и потко-

Табела 2. Водећа обољења у служби за здравствену заштиту предшколске деце Дома здравља Крагујевац у 2007. год.

Ред. бр.	ГРУПА БОЛЕСТИ	Број	%
	Болести система за дисање	51.634	100,00
1.	Акутно запаљење ждрела и крајника	22,249	43,09
2.	Инфекције горњих респираторних путева	16,654	32,25
3.	Акутни бронхитис и бронхиолитис	6,510	12,61
4.	Остале болести	6,221	12,05
	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	6.199	100,00
1.	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	6.105	98,48
2.	Лица у здравственим службама из других разлога	0,081	1,31
3.	Остала лица потенцијално здравствено угрожена заразном болешћу	0,012	0,19
4.	Остале болести	0,001	0,02
	Болести кожног и поткожног ткива	4,701	100,00
1.	Друге болести коже и поткожног ткива	2,740	58,29
2.	Инфекције коже и поткожног ткива	1,961	41,71
	Болести ува и болести мастоидног наставка	4,135	100,00
1.	Болести средњег ува и болести мастоидног наставка	4,133	99,95
2.	Друге болести ува и болести мастоидног наставка	0,002	0,050
	Заразне болести и паразитарне болести	2,758	100,00
1.	Дијареа и гастроентеритис	1,230	44,60
2.	Овчије болести (варичела) и херпес зостер	0,613	22,23
3.	Друге вирусне болести	0,365	13,23
4.	Остале болести	0,550	19,94

жног ткива са 6,42%. Следе повреде, тровања и последице деловања спољних фактора са 4,93% и болести система за варење са 4,86% (*табела 3*).

У групи радно активног становништва Града Крагујевца које здравствену заштиту остварује у Служби медицине рада Дома здравља Крагујевац и Завода за здравствену заштиту радника Крагујевац, скоро једну четвртину од укупног морбидитета чине болести система за дисање (24,05%). Друго место заузимају болести система крвотока са заступљеношћу од 17,41%, које имају посебан социјални, медицински и економски значај. Болести мишићно-коштаног система са учешћем од 12,1% налазе се на трећем месту у укупном морбидитету регистрованом у Служби медицине рада. Болести из

ове групе од већег су социјално-медицинског значаја због масовности, појаве компликација и значајног одсуствовања са посла (*табела 4*).

У служби за здравствену заштиту жена (Дом здравља Крагујевац, Завод за здравствену заштиту радника Крагујевац), у 2007. години на територији Града Крагујевца, више од половине укупног морбидитета (62,45%), чини група болести мокраћно-полног система. Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом заступљени су са 27,76% случајева у морбидитету ове службе. У укупном морбидитету ове службе са 3,66% налази се група болести – трудноћа, рађање и бабиње. Најзначајнију групу, због хроничног тока, могућности секундарне превенције и високог уче-

Табела 3. Водећа обољења у служби за здравствену заштиту школске деце Дома здравља Крагујевац у 2007. год

Ред. бр.	ГРУПА БОЛЕСТИ	Број	%
	Болести система за дисање	33,083	100,0
1.	Акутно запаљење ждрела и крајника	15,638	47,27
2.	Инфекције горњих респираторних путева	10,015	30,27
3.	Акутни бронхитис и бронхиолитис	4,171	12,61
4.	Остале болести	3,259	9,85
	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	6,172	100,00
1.	Лица која траже здравствене услуге ради прегледа и испитивања	6,149	99,63
2.	Остала лица потенцијално здравствено угрожена заразном болешћу	0,011	0,18
3.	Лица у здравственим службама из других разлога	0,007	0,11
4.	Остале болести	0,005	0,08
	Болести кожног и поткожног ткива	3,805	100,00
1.	Друге болести коже и поткожног ткива	2,429	63,84
2.	Инфекције коже и поткожног ткива	1,376	36,16
	Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	2,923	100,00
1.	Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде	2,319	79,34
2.	Специфична и вишеструка уганућа, расцепи и утиснућа	0,306	10,47
3.	Преломи других костију уда	0,218	7,46
4.	Остале болести	0,080	2,73
	Болести система за варење	2,882	100,00
1.	Друге болести једњака, желуца и дванаестопалачног црева	1,163	40,35
2.	Друге болести црева и потрбушнице	0,858	29,77
3.	Гастритис и дуоденитис	0,350	12,14
4.	Остале болести	0,511	17,74

шћа у морталитету, чине тумори чије је учешће у укупном морбидитету службе за здравствену заштиту жена у Граду Крагујевцу 2,87% (*табела 5*).

Дискусија

У ванболничком морбидитету одраслог становништва на територији Централне Србије у 2006. години водеће место заузимају болести система за дисање са учешћу од 22,84%, иако највећи социјално-медицински значај имају болести система

Табела 4. Водеће групе болести у области здравствене заштите радника на територији Града Крагујевца у 2007. години

ГРУПА БОЛЕСТИ	Број	%
Болести система за дисање	13,961	24,05
Болести система крвотока	9,912	17,41
Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	6,875	12,10
Болести система за варење	3,471	6,09
Болести мокраћно-полног система	3,353	5,89
Остале групе болести	19,613	34,46
УКУПНО	56,915	100,00

крвотока које чине 18,88% укупно регистрованог морбидитета службе опште медицине⁵.

Готово исти резултати забележени су и у нашем истраживању, где на територији Града Крагујевца у 2007. години, у служби опште медицине, прво место заузимају болести система за дисање 22,33%, а друго болести система крвотока са заступљеношћу од 18,67%.

У служби за здравствену заштиту предшколске деце на територији Града Крагујевца, у 2007. години, што чини готово две трећине (65,68%) свих регистрованих дијагноза су из групе болести система за дисање, што је случај и са подацима за територију Централне Србије за 2006. годину где такође водеће место заузимају болести система за дисање (64,28%).⁵

Поредећи резултате добијене нашим истраживањем са резултатима за Централну Србију и Војводину за 2006. годину, можемо рећи да је и у структури морбидитета деце школског узраста најзаступљенија група болести система за дисање. Болести система за дисање чине више од половине (55,84%) укупног морбидитета школске деце и омладине на територији Града Крагујевца, 60,13% од укупног морбидитета на територији Централне Србије и 44,45 % на територији Војводине.⁵

Болести мокраћно-полног система, са учесталостју од 52,13%, налазе се на првом ме-

сту у ванболничком морбидитету жена у Централној Србији у 2006. години⁵, док подаци добијени за територију Града Крагујевца за 2007. годину показују да су ове болести заступљене у нешто већем проценту (62,45%).

У ванболничком морбидитету радно активног становништва Града Крагујевца у 2007. години, скоро једну четвртину од укупног морбидитета чине болести система за дисање (24,05%), док је нешто нижи проценат (21,64%) забележен у Централној Србији у 2006. години. На територији Војводине подаци из 2006. године показују сасвим другачију дистрибуцију учесталости болести у укупном ванболничком морбидитету радно активног становништва. На првом месту су болести мишићно-коштаног система са учесталостју 12,2%.⁵

Водеће место у структури морбидитета у ванболничким службама у Црној Гори у 2006. години заузимају болести система за дисање (47,22%), следе фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (11,46%). На трећем месту су болести мокраћно-полног система са заступљеношћу од 6,85%, а на четвртм болести система крвотока (6,23%).⁶

Резултати слични нашим забележени су и у ванболничком морбидитету Републике Хрватске за 2006. годину. У служби опште медицине најзаступљеније су болести система за дисање (21% укупног морбидитета). Следе болести система крвотока са 12,7% и болести мишићно-коштаног система и везивног ткива са заступљеношћу од 10,8%. Код предшколске деце најзаступљеније су болести система за дисање (51,2%), а следе заразне и паразитарне болести са учесталостју од 8,9%. Исти је редослед водећих узрока оболевања и у школском узрасту: болести система за дисање чине 51,9%, а заразне и паразитарне болести 9,3% укупног морбидитета ове добне групе. Најчешће групе болести и стања због којих су жене долазиле у гинеколошку ординацију и користиле услуге примарне здравствене заштите жена у 2006. години су као и последњих неколико година

Табела 5. Водеће групе болести у области здравствене заштите жена на територији Града Крагујевца у 2007. год.

ГРУПА БОЛЕСТИ	Број	%
Болести мокраћно-полног система	15,260	62,45
Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	6,783	27,75
Трудноћа, рађање и бабиње	0,895	3,65
Тумори	0,702	2,86
Остало	0,439	1,79
УКУПНО	24,434	100,00

готово исте. То су болести мокраћног и полног система са учешћем од 48,7%; фактори који утичу на стање здравља и контакт са

здравственом службом 25,9%; заразне и паразитарне болести 12,1%; трудноћа, порођај и бабиње 5,6%.⁷

Литература

1. Јаковљевић Д., Грујић В., Мартинов-Цвејин М., Легетић Б.: Социјална медицина. Медицински факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 2007.
2. Стаматовић М., Јаковљевић Б., Легетић Б., Мартинов-Цвејин М.: Здравствена заштита и осигурање. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства; 1997.
3. Милић ч., Коцић С.: Социјална медицина – практикум. Медицински факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2002.
4. Мартинов-Цвејин М. и сар.: Здравље становништва Војводине. Мед. Прегл. 2007; 60(11-12): 559-563. Нови Сад: новембар-децембар.
5. Здравствено-статистички годишњак Републике Србије. Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Београд, 2006.
6. Статистички годишњак 2006. о здрављу становништва и здравственој заштити у Републици Црној Гори. Институт за јавно здравље Републике Црне Горе, Подгорица, 2006.
7. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2006. godinu. Dostupno na URL: [Http://www.hzjz.hr/publikacije/hzs_ljetopis/index.htm](http://www.hzjz.hr/publikacije/hzs_ljetopis/index.htm)